

en de arbeiders op gelijke voet zouden zijn vertegenwoordigd; voorts diende, teneinde te verhoeden dat de massale werkloosheid ooit zou terugkeren, een 'actieve conjunctuurpolitiek' te worden gevoerd; vèrgaande socialisaties waren wenselijk: van de Nederlandse Bank, 'indien noodzakelijk, ook van andere bank- en kredietinstellingen', van de mijnen, de energiebedrijven, de grote transportondernemingen, de grondstoffenkartels, de grote bouwondernemingen 'en dergelijke'. Verder moesten in de verhoudingen tot Indië en de West de in de 7 december-toespraak van de koningin vervatte beloften worden nagekomen en tenslotte diende het bevrijde Nederland de culturele betrekkingen met Vlaanderen en Zuid-Afrika te versterken en in zijn buitenlandse politiek actief mee te werken aan 'de internationale rechtsorde', zulks vanuit 'het besef dat Nederland een bijzondere roeping heeft te vervullen bij de bevordering van de gerechtigheid in de internationale samenleving en een taak als schakel in het cultuurleven der volkeren.'

In het bevrijde Zuiden kwam de drang tot 'vernieuwing' op allerlei wijzen naar voren en werden de in het program van de Nederlandse Volksbeweging neergelegde denkbeelden vooral verkondigd in het daar uitkomend weekblad *Je Maintiendrai* dat, in combinatie verschijnend met *Vrij Nederland* en *Christofoor*, een grote oplaag kreeg (ca. 80 000 exemplaren) en zijn verspreiders en propagandisten in hoofdzaak putte uit het oude kader van de Nederlandse Unie. Moest hier nu ook de Nederlandse Volksbeweging worden opgericht? De Quay vreesde dat zij, als men dat deed, een te specifiek katholiek karakter zou krijgen, en die vrees bleken Schermerhorn en de door deze geraadpleegde leiding van het illegale *Je Maintiendrai* te delen (het Bureau Inlichtingen had de Quay in staat gesteld met Schermerhorn contact op te nemen) – de Volksbeweging werd dus voorlopig niet opgericht. Die terughoudendheid werd door de redactie van het weekblad *Je Maintiendrai* als noodlottig beschouwd – zij was het die, vooral op aanraden van Brugmans (die zich in de leiding van het illegale *Je Maintiendrai* tegen het aan de Quay uit te brengen advies had uitgesproken en nadien naar het zuiden was ontsnapt) in het nummer van 28 april een oproep plaatste: 'Wij starten'; nu werd aangedrongen op het vormen van plaatselijke Volksbewegingsgroepen.

Een week later was heel Nederland bevrijd.

Daar werd in het midden mei verschijnend bevrijdingsnummer van het illegale *Je Maintiendrai* het 'Manifest van de Nederlandse Volksbeweging' gepubliceerd (een samenvatting van het program dat pas in september gepubliceerd zou worden) – een manifest dat door drie- en dertig personen was ondertekend: acht van de 'Heren Zeventien', vijf die